DA
925
D78
1900Z

3 1761 08100957 3

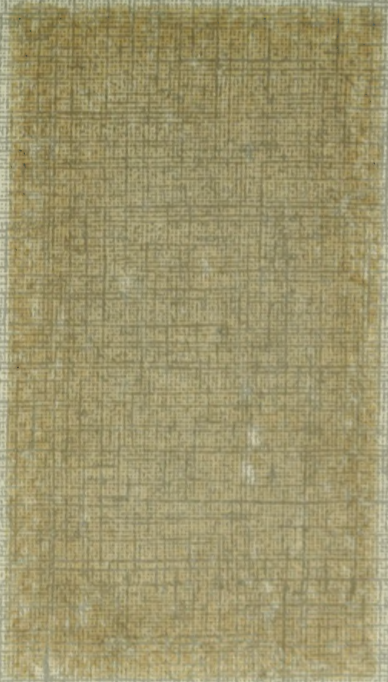

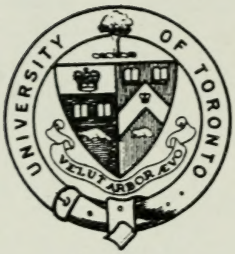

From the Library

of

PÁDRAIG Ó BROIN

Muiris Ó Súilleabháin

Chead

An Ċéad Cábla

An Clárṁaiġeadh Teo., Tráiġlí, a Ċlóṁuainn.

LIBRARY
17
NOV
1977
UNIVERSITY OF TORONTO

DA
925
D78
1900z

An Céad Cábla do Sínead ar Cóin na h-Aigéine

"Cuir gáire ó Dia cúgainn! nach mór an t-athrú ar an saogal é le céad bliain? má tagann smaoineamh inniu cúgam labhairt le caraid atá ar an taobh eile den domhan, níl agam le déanamh ach bualad isteach go dtí oifig an phuirt agus tá mo theachtaireacht i n-a cluasa pé cionn nóimeadaí; nó fós, má tá gután inr an mbaile agat agus ceann eile ag do charad ar an taobh eile den domhan, fuid fíor i mbun do fuaimnir, ir beid fid ag cainnt le céile, cé go bfuil dá mile do milte idir tu ir é. A Mhuire! nach mionbhailteach an fuid é, nuair a tógad pé leat bliain inr an t-sean saogal aon teangbháil do déanamh leir. Go deimhinn dá mbéad i gcumar éinne den t-sean oream do theacht cúgat ó'n saogal eile agus an sceal seo d'innsint dó nách 'mó gáire magúil a déanfad pé fút. Sead, ir féidir leir an seana-dhomhan labhairt leir an ndomhan nua, nó teachtaireacht a cur cúca pé cionn soinnt nóimeadaí, a bhuide san leir na healadhantóirí cliste géar-cúiseacha a déin stairéar ar, blianta fada, agus do féidtig gach deacracht.

Timcheall céad bliain ó soin ir ead déinead an céad macthnamh ar an gcábla teileagrafa do sínead ar cóin na h-aigéine, ir dá méid a bí déanta ag lucht na heoluidheachta roimir sin, nísorb fiú tada é i gcomórtar leir seo, dá bhí, go mbeid cuimhne go deo air i stair na heóluidheachta.

A Mhuire, nárb iongantach an obair é, nuair a déinimíd domhin-machtnamh ar an airtear fada a bí le déanamh aca—dá mile de milte ó talamh go talamh; doimheacht na mara—a bí dá mile agus trí mile in áiteanna de; agus fós, meadhan ir fair an cábla a bí le seailead amach, agus bíod fior agat fós a léigtheóir, gur beag an t-eólar a bí inr an am san ar an ndeacracht meicneamhail a bí ag baint le cábla thom mar é do seailead amach ar luing a béad ag gluaiseacht trí

fairraige a béad cóm cúin le linn, gan tráct ar fairraige dáirte.

Níl aon baogal ná go bfuil ar ár gcumar a rád gurb éactach mirneamhail an dream daoine a tug fé 'n-a leitéid a déanamh, cé gur ceap magaid a bí dá déanamh ran am ran víob, agus dubairt cóluidhe cáilmeara féin gur do-déanta cábla do fíneadh i bfairraige cóm doimhinn leis mar an aigéin Atlantaig, nú dá rinfeá féin, go mbéad an tsrang pó-fada cun cómhartai aibléire nó leictreadair do dul tríd.

I ramhrad na bliadna 1856 do déineadh an aigéan do gruntáil annsho 'r annsúd ar fead céad míle cun na fairraige cun a fágail amach cad é an rórt tóna bí ann, mar dá mbéad ré gear-chlocad ba baogal den cábla ir láimhe ar bith. Bí an t-áb leo,ámhach, mar do fuaireadar amach gurb amlaid a bí aoirde pluaig ar tóin poill.

Ir piú dúinne inniu cuimhneamh ar na fir a tornuig an obair éactach ro, mar ir mór mar táimíd fá comaoin aca—John Watkins Brett—fear do déin iarrtact roimir rin, é féin agus a dearbhráthair Jacob, ar cábla do fíneadh idir Dover agus Calair—Cyrus Field—Americánach raibhir—Charles Tilston Bright—innealtóir.

Do bunuigeadar ran an Cómluct Teileagraf Atlantach (.i. The Atlantic Telegraph Company) ra bliain 1856 agus do bí an tOllam William Thomron ar Ollrcoil Glarcú 'na ball den bórd stiúrtóirí—an té gur cliodal 'na diaid rin do, lord Kelvin. Do ceapad Mr. Bright mar príminnealtóir ar an obair; do cuireadh cúram na haibléire ar Mr. W. Whitehouse; agus do ceapad Mr. Field mar bainirteóir geinearálta.

Do bí an obair éactach a bí beartuigte aca i mbéalaib an domain, ac má bí, ir cleit-magad a bí dá déanamh ré rna daoine dúthractacha ran:—"cábla teileagrafa ó Éirinn go hAmerice," cúir gáire cúgainn a leitéid de fearóid ar duine faogaltach. "D'fearr an chall dóib cábla a chrochad 'na ngáirdin cúil cun na héadaige do chriomú lá nigeacáin; dera ná fuil fior ag an raogal go otéigid na daoine clirte reo ar a meabair glan i ndeire na dála!"

"Sé an céad rcéal eile a cloirfear ir dóca, ná cábla teileagraf a chrochad ar an ré d'fonn go bfaigimír rcéala ó fear na gealaige! A Muire, nác mór an rpreannc díchéillide a buaileann cuid der na daoine!"

Sead, rin mar do bí, a muga magad ag các púca.

Ag d'aimdeoin an magaid agus na fondide, do cuadtar cun cinn leis an obair, mar ba duine cliste eimeamail e fein. Ni tabharfad feidean fe obair den tragar fan mapar dóig leis go n-éireódad leis.

Do cumad cábla fé leis i gcómair na hoibre: é nior thuime 'r nior láidre ná aon cábla dár déinead roimis sin. Mi Feabra na bliadna 1857, do tornuigead ar é déanam, agus fé mar do bi fé ag teacht amach déanta, do bíod fé dá cur irtead in iomair móra iarainn, ullam le cur ar bórd luinge.

Do éopain an cábla beagnach ceathrama de milliún púnt (£225,000). Do tug Aimiréaltacht Sasana long eogaid ar iaract i gcómair na hoibre .i. H.M.S. "Agamemnon." Do tug piagaltar na Stáit nAontuighe an long eogaid úd "Niagara" ar iaract. Bíodar fan ar na longa eogaid ba bhéagta dá raib ann le na linn. Do cuiread áirtheaige nior luga leo dá otionnlacan. Mi luil, do bi an dá luing móra láoalta leis an gcábla — an "Agamemnon" in Inbear Thamer; an "Niagara" in Inbear Merrey.

Da mór an comórad a déinead dóib an lá bogadar amach cun na farraige, agus mara raib ri-rá, gairide geala agus dul thé céile ann, ni lá fór é. Do bi féarta mór ar bórd luinge an tSasanaig mar a raib ireal 'r uasal ann—riú amáin mná céile na bheap oibre, bíodar páirteac ann, agus a gcuid páirti ar a mbaclainn aca.

Bi na milte daoine bailighte ar bruach na habann ag féacaint ar na longa agus iad ag fágaint; gunnai móra dá gcaiteam le teann lúthgáire; na milte béal ag baint macalla ar an gcuan ag na gárda molta, agus na hinnealtóiri á bheagairt irteac ar na longa. Do bi an comórad agus na gárda molta céadna á dabairt do luing Ameirce ar mbeit ag fágaint béal na Merrey amach oi; mar do bi dóchar láidir ag gach uile duine go n-éireódad leó.

An tuaradh lá den mi sin an luil 1857, do táinig an "Agamemnon" agus an "Niagara" le céile i gcuan Corcaige, fé mar do bi beartuighte aca. Sé lá 'na diaid sin, an dara lá de lughnasa, do cuiread cloigeann an cábla i otalam, agus do déinead an ócáid do comórad le punnce ir roiléir fa tri-áid-baile ba goire don áit.

'Sé bi rochuighte, ná go gcuirfead an "Niagara" an céad leat den cábla fan bhfarraige ó córta na hÉireann amach; go nglusfead an "Agamemnon" 'na teannta, agus go

ṡínṡeaḋ ṡí ṡin an leaṫ eile ḋen ċáḃla aṡ ṡan ṡo ḋtí Talaṁ an Éiṙc. Láṁ n-a ṁáiṙeaċ, ḋo ṫoṙnuiġ an ḋá luing ṙeo aṡ an iaṙṙaċt ṙtaiṙeaṁail ḋo ċuṡ ċun cinn. Ḃí ṡo maiṫ ṡo ḋtí ṡo ṙaiḃ ceiṫṙe míle cuṙṫa ḋíoḃ aca. Annṙan ḋo ċuaiḃ an ċáḃla in aċṙann ṙa ḃṙeaṙaṙ agus ḋo ḃuiṙ ṙé; ċuiṙ ṙan moill ṁóṙ oṙṫa, maṙ ḃí oṙṫa tamall ḋeaṙ a ċaiṫeaṁ ḋá ḋeiṙiú.

An túiṙce ḃí an ċáḃla ḋeiṙiġṫe aca ḋo ċuġaḋaṙ ṙe'n ḋoḃaiṙ aṙíṙt. Ḃí Mṙ. Henṙy Fielḋ aṙ ḃoṙḋ an "Niaġaṙa." Maṙ ṙeo ḋo ċuṙ ṙé ṙíoṙ an ṁoċú na ṙuiṙinne le linn an ama: "Do ḃí toṙt ḋiaṁaiṙ aṙ ṙuaiḋ na luinge, ġaċ ṙeaṙ aġ ṙiuḃal aṙ ḃáṙṙ a ċoṙ, ġan aon ċainnt á ḋéanaṁ len a ċéile óṙ áṁ, aċ iaḋ aġ coġaṙnaiġ ṡo híṙeal, ḋo ḃíoḋaṙ cóṁ úṫṙaċtaċ ṙcoiṫṫe ċun na hoiḃṙe um a' ḋtaca ṙo ġuṙ ṙaṁluiġeaḋaṙ an ċáḃla ḋo ḃeiṫ 'na ḋuine ḋaonna."

Do ḋéin an t-inneall a ḃí aġ ṙcaoileaḋ an ċáḃla amaċ a' cuiḋ oiḃṙe ṡo maiṫ, agus cé ṡo ṙaiḃ ṙíoṙ-ṫóiṁneaċ ḋá ḋéanaṁ aice aṙ ṙuaiḋ na luinge, ḃa ċeól ḃinn i ġcluaṙaiḃ na ḃṙeaṙ é, maṙ ḃa ċóṁaṙṫa óiḃ é an obaiṙ a ḃeiṫ aġ ḋul aṙ aġaiḋ aṙ ṙeaḋaṙ. Dá ḋtaġaḋ coḋla aṙ éiṁne aca agus é ḋo ḋúiṙeaċt i láṙ na hoiḋċe iṙ ṡo ġcloiṙeaḋ ṙé ṙuaim na hinnle b'in ṙuaṙcailt aṙ an imṙníoṁ a ḃíoḋ aiṙ, dá ḃṙíġ ṡo ḋtuiteaḋ ṙé ċuṁ ṙáiṁe aṙíṙ.

Seaḋ, ḃí aġ éiṙġe leo ṡo maiṫ, agus na cóṁaṙṫaí á ndéanaṁ ġan ṙtaonaḋ iḋiṙ an talaṁ iṙ an long, aċ taṙ éiṙ ceiṫṙe lá ċun na-ṙaṙṙaiġe ḋóiḃ, agus tṙí ċéaḋ míle ḋen ċáḃla ṙcaoilte amaċ ṡo ṙlán aca, aṙ ġealaḋ an lae ḋo ḃuiṙ ṙé, ḋe ḋeaṙcaiḃ ḋṙoċḃaimiṙtiġeacta an ṙiṙ a ḃí aṙ na ṙtoṙáin.

Muiṙe an cṙéatúiṙ ḃoċt! Péṙḃ é ṙéin? Maṙ níl aon ḃaoġal ná ṡo ṙaiḃ ṙé aṙ a míle ḋíċill; aċ níoṁ ḋéineaḋ obaiṙ maṙ ṙin ṙiaṁ ṙoimiṙ ṙin, agus ḋá ḃṙí ṙin níoṁ ċóiṁ ḃeiṫ ṙó-mílleánaċ aṙ an ġcṙeatúiṙ ḃoċt mí-áḋṁaṙaċ. D'in ḋeiṙe leiṙ an ġcéaḋ iaṙṙaċt. Ce'n t-ionġnaḋ ġiolcán ṙiacal agus toċaṙ cinn a ḃeiṫ aṙ na hinnealtóiṙí ḋe ḋeaṙcaiḃ na ḋíombuaiḋe ṙeo?

D'in é an cáḃla coṙtaṙaċ ṙan, ṡo ṙaiḃ a noóċaṙ agus á muiniġin aṙ, imċiġṫe uaṫa ṡo ġṙinneall na maṙa, ġan a noóṫain cáḃla ṙáġṫa cun toṙnú aṙ an obaiṙ aṙíṙ,—agus an ṙaṁṙaḋ agus an aimṙiṙ ḃṙeáġ ġan ḋo ḃeiṫ caiṫṫe. Níoṁ ḋíombuaiḋ ṡo ḋtí é: aċ níoṁ ċeiṙ aṙ ṙeaṙ an ṁiṙniġ ṙiaṁ: ḋo ḃailiġeaḋ a ḋuilleaḋ aiṁġiḋ; ḋo-ḋéineaḋ ṙeaċt ġcéaḋ

(700) míle do cábla ar an nua, in ionad an méid a cuaid go dtí an puill; do cuireadh feadhar ar an bhfeadhar a fsaoileadh amach an cábla agus do déineadh an tapha mharfacht an bliain dar gcionn 1858.

Do bí athrú ar a mbeartaibh an turas so, 'sé sin, an dá luing do theacht le chéile i lár na haigéine i dtosach báire, agus leath den cábla ar bord gach luinge acu; an dá leath do cheangal dá chéile; annsan long acu d'imtheacht siar, an ceann eile soir. Dar éis dóibh cúpla gearra-thuras do dhéanamh d'fonn tsmall a bhaint ar an bhfeadhar nua, do chuireadar cun na hoibre arís, b'é sin an deichmadh lá de mí an Mheithimh, 1858.

Do bí an aimsear go hálainn, an fharraige 'na bán té, 's gan smál ar an spéir—ach ba gearr, má 'r eadh, gur athchuinigh seamall beag thall is a bhur, nó go raibh an spéir in aon seamall dorcha amháin ins an deire.

Do tosnuigh an farraige ag borradh 's ag at; do bhéarc an gála ar na spéartha, 's do bí deirbe ar an "Agamemnon" imi-dhómhasach ins an stoirm ba mó dá bhfeacadar riamh. Dé Domhnaigh, an 15adh lá de Mheitheamh a tosnuigh an stoirm seo; an Domhnach dár gcionn an 20adh lá do féid an gála níos tréine, is do lean air gan aon mhaolú ar feadh seachtmaine.

Bí tuairisceóir ón nuadhacthán úd, "The Times," ar bord agus nárbh aige do bí an scéala i scómhaid a páipéir:

"Na giamraí móra fé'n deic uachtarach, do bhíodar ag cnagadh 's ag scoiltead agus gach bléarc aca fé mar a bead gunaí móra; ní mór ná gur múch a nglea ran geóin seann-mhaoil na gaoithe, agus í ag geónghail 's ag sclabaisg thío na peolta. Iad ran a bí sna cábáin fé'n deic meadhonach, ní raibh 'na scumas rúil do dúnadh. Bíodh na tonnta á steallad go fiochmar i gcoinnibh taobh na luinge, agus an farraige ag brúchtghail le fórsa thío na fuinneoga beaga; b'iúdh an t-uisce ag cuilibéalt riar go deire na luinge, is ba gearr go bheacaibh lucht na gcábán go raibh na húrlárr fé uisce fúta."

Ba mheara ná ran a bí sé ar maoin Dé Luain. Ní raibh fuid ar bord ná go raibh ar gnáth. Scannradh 's uabhar ar na máirnéalaibh agus iad ag iarraidh iad féin do choraint—iad á raideadh ó thaobh go taobh na luinge, mar aon le bucaetoí, strácí, spéimirí agus eile. Annsan, mar a béadh bléarc tóirnighe, do seoladh ón a chéile an gual a bí dingthe ar an bpríbh-deic b'eo leis na cnapáin mhóra ag féadhadh rompa

—cnapáin ɣuail, bíomaí aɔ́maiɔ, ɔréimpí aɣuɾ áɾaiɾtí aɣ béimniɣ aɾ ɾuaiɔ na noeiceanna, aɣ bɾuɾeaɔ ɾíoɾ tɾíɔ na haiɾtí, aɣuɾ aɣ pléaɾcaɔ ɾíoɾ i ɾeompa na n-innealt.

Níoɾ ċuaiɔ an cáɔla féin ɾaoɾ oaɾ noɔ. D'iúɔ na mílte ɔe in aċɾan in a ċéile, maɾ a ɓéaɔ lán na luinɣe ɔ'eaɾcóin ɓeo! Aċ taɾ éiɾ na ɾtoiɾme ɣo léiɾ, an bɾuɾeaɔ 'ɾ an ɾéaɓaɔ, an cɾuaóɾan 'ɾ an call-ɾaɔċ, ɔo ɓáinig an ɔá luinɣ le ċéile i lán na haiɣéine maɾ ɔo bí ɓeaɾɾcuiɣɓe aca, aɣuɾ ɔo ɓuɣaɔaɾ pé'n obaiɾ aɾíɾ.

Níoɱɓ ɟéiɔiɾ ɔóiɔ ɔoɾnú láiɾɟeaċ, áɱċaċ, maɾ ɔo bí oɾɔa an cáɔla aɾ ɾao ɔo ɟéiɔeaċ aɾíɾ, obaiɾ a ɓain ɾoimnt laeċeanta ɔíoɓ, aɣuɾ na ċeannta ɾan, ɔo bí cuiɔ ɔe ɾna ɟeaɾaiɓ a bí baɾcaiɔe ɣo maiɔ aɣ an ɾtoiɾm.

An ɾéiɱeaɔ lá ɾ-ɟiċeaɔ ɔe Meiɔeaɱ, taɾ éiɾ a ɔó nó a ɾɾí ɔe ċinneaɱaintí, ɔo bí ɣaċ ní aɣ ɔul aɾ aɣaiɔ ɣo ɔeaɾ, maɾ ɔuiɣeaɔaɾ—aċ i ɣcionn ɾɾí lá ɔo ɔuit cɾann an mí-áiɔ oɾɔa aɾíɾ.

An naoɱaɔ lá ɾ-ɟiċeaɔ, aɣuɾ ɣan aon ɾɾúil aca leiɾ, ɔo ɔéin ɔá leaċ ɔeɱ ċáɔla. D'iúɔ é an ɟeaɾaɾ 'na ċoɾt ɣan coɱ aɾ, aɣuɾ ceann an cáɔla aɣ ɾileaɔ ɾíoɾ le ɔeiɾe na luinɣe aɣuɾ é anonn 'ɾ anall le ɣaoiċ.

Ɔéin an "Aɣaɱemnon" iaɾɾaċt aɾ ɔeaŋɣɱáil le na compánaċ, an "Niaɣaɾa," aċ ċeiɾ uiɾċe, ɔe ɔeaɾcaiɔ ċeoiɣ. Ní ɾaiɔ le ɔéanaɱ annɾan aice aċ ċaɾaɔ aɓaile, aɣuɾ ɾɾí lá ɔéaɣ 'na ɔiaiɔ ɾan, ɔo ċaiċ ɾí uaiɔí a hanncaiɾe i ɣcuan Coɾcaiɣe, maɾ a ɾaiɔ an "Niaɣaɾa" aɾ annɔaiɾe le ɾeaċtɱain ɾoimiɾ ɾin, aɣuɾ a muinnciɾ ɣo himɾníoɱaċ ɣan táɾc ná tuaiɾiɾc aɾ a cóɱ-luinɣ mí-áiɔɱaɾaċ. D'in ɔeiɾe leiɾ an taɾɱa hiaɾɾaċt aɾ an ɣcáɔla ɔo ɾíneaɔ aɾ ɣɾunneal na ɟaɾɾaiɣe móiɾe. .

Dá ɱéiɔ maɣaɔ a bí dá ɔéanaɱ an ċéaɔ uaiɾ ɟé'ɾ na ɔaoine úɔɾaċtaċ ɾo, ɓa ɟeaċt meaɾa anoiɾ é.

"Há! há!" aɾɾa ɟeaɾ, "caɔ aɔuɓaiɾt-ɾa an lá úɔ leat? Ná ɔuɓaiɾt ɣuɾ obaiɾ ɣan ċiall é ? "

"Seaɔ! ɾeaɔ!" aɾɾa ɟeaɾ eile, "ɾin ciall ċeannaiɣ aɣ an ɾcaɾa amaɔán ɾan ɟeaɾɾa." "Ɔeiɾa hanam ón noiaɓal!" aɾɾa ɟeaɾ eile, "náċ ionann taɓaiɾt ɟé'n obaiɾ úɔ a ɔéanaɱ nú ɔuit-ɾe a ɔul ɾíoɾ aɾ an ɔtɾáiɣ aɣuɾ a ɓeiċ aɣ iaɾɾaiɔ an taoiɔe ɔo ċoinneáil amaċ le ɟiċe! Cúiɾ ɣáiɾe ó Ɔia ċúɣainn! a leiċéiɔ ɔe ɔíɔeam ɔeáɔam! "

"A Rí ɱóɾ na ɓeaɾt!" aɾɾa ɟeaɾ eile, "ceaċɾaɱa ɱil-

lúṁ d'aiṁsead na tíre imtiġte gan ṁaiṫ gan taiṁde, nać neasaiṁ ciall do ṫabairt do ḋaoine."

Sead, bá ṁéid an magad a bí bá ḋéanaṁ ré rna daoine dúṫraċtać ro, laiġe rṗiorraid ar bit níor ċuir ré oṗṫa, bá brí, go raib lúṁ daiṁgean aca taḃairt ré'n obair aṫ́r imṫ an aiṫ-bliain, mar a ḋéineadar.

An reaċtṁad lá déag de mí Iuil, 1858, d'fág na longa céadna Céḃ Corcaiġe le breaca an lae gan oiread 'r aon ġuṫ aṁáin d'aṫṁóċad liúġ molta ḃóiḃ — gan aċ monaḃar uaigneać na mara ag mearcad le cogarnġail agur gluġ gläġ na gcuiliṫíní ireać ar ṫaoḃa na long.

An t-oċtṁad lá ṗiċead den mí, do ṫáinig an "Agamemnon" agur an "Niagara" taoḃ le ċéile i lár na h-aiġéine; ceangluiġéad le ċéile iad le téid maiṫ láidir; an leaṫ den ċábla do bí ar bórd an "Niagara," do tugad a ċeann tṗearna go dtí an long eile, agur do ceangluiġead an dá leaṫ den ċábla go daingean dá ċéile. Ar a haon a ċloġ, dá tugad an cómarṫa beiṫ ag bogad ó ċéile, agur go mall réid, do ġluair an dá luing—ceann aca i dtreo an t-ṗeanḃomain, an ceann eile i dtreo an domain nua.

Gaċ deiċ nóimeadaí do ḋéin an dá long cómarṫaí ḋun a ċéile trío an gcábla, le rṗuṫ aiḃléire ó rna haiḃleaċáin a bí ar bórd aca araon, agur bí cómarṫaí áiṁġte ré leiṫ aca ḋun a rád len a ċéile rtad nuair a ċeartuiġead uaċa rṗuṫáilt ar an gcábla, nó aon ní eile d'imtiġead bun 'r cionn oṗṫa. Sead, bí ag éiṁge leo go maiṫ nú gur ċuir máiṁéalaċ rofead cráiḃte ar—"míol mór ahoy! míol mór ahoy! A Tiġearna na bṫaiṫear, réabṫar an cábla." D'iúḃ gaċ éinne 'r a rofead féin aige—"ahoy annran 'ṫir rtiúrać! Cartar deireal!—go prap—míol mór ċúġainn ar cié! Ó beul! beul! níl oul ar againn, tá an cábla 'na ṫiġe!" Do bí a ċroiḃe i mbéal gaċ éinne ag paire air. aċ do bí an táḃ leo go raib ré níor doiṁne ná an cábla.

"Sead, tá Dia buiḃeać dinn 'ṫeapa! Mapa mbéad gur ċuaiḃ an piapoa ran ré loċ 'r gur imtiġ ṫén gcábla bí an ceál 'na ṗpairiġ."

Sead, ba ḃóḃair den gcábla an uair úd, aċ ní raib deire le heaċtrai fór. Ní ṫúirce an míol mór curṫa díoḃ aca ná ruairead amaċ go raib piora den ċábla bṗirte ran iomar, gan aċ tuairim 'r míle den ċábla ioir an bṗiread ro agur an inneall a bí bá reaoilead amaċ ċiar i ndeire na luinge.

i gcionn fiche nóimeat do béaḋ an piopa gan mairt ag preabúnú leir agur é ullamh cun preabúnú amaċ pa bóċna.

Do geapraḋ amaċ an piopa bupte, agur do cromaḋ láiṫpeaċ ap an gcábla do deiriú—aċ b'é pmaċap na hainoeipe ap ċapall na tubaipte aca é: bí opoċ pcéala eile póiḃ ag an te go paiḃ cúpam na cáptála aip, an tOllam Thompon—tubaipt peipean nár ṫáinig aon cómaptaí tpío an gcábla ó'n "Niagara" le fiche nóimeat anuap, agur d'péip gaċ deallpaim ni bpuapaḋap pan aon cómaptaí uainn-ne: tá an cábla map̃ḋ: a Dia na bpeapt! Do pcipeap an cuid eile, an cábla map̃ḋ! An amlaiḋ atá ball eile de loċtaċ annpo ap bópo?

"Ni hamlaiḋ pamop!" d'fpeagaip Thompon, "tá táptáil aiḃléipe déanta againn aip agur deallpuigeann pé go bpuil an loċt pa cábla timċeall leaṫ ċéad mile 'nár noiaiḋ."

"I nainm Dé! cad atá le déanam anoip?"

"Caiṫpeap an long do pcop," apra Thompon.

Do pcaḃaḋ an long, agur níop pcaoileaḋ a ṫuille den cábla amaċ, aċ amáin an méid aḃí piaċtanaċ cun é coimeád gan bpipeaḋ.

D'iúd iad oipigig na luinge agur gaċ éinne dap ḃain leip an bpeaċtap agur iad bailigṫe timċeall an ppóil móip a ċpoiḋe 'na ḃéal age cáċ agur iad ag paipe ap an gcábla—é tá píop ċapaḋ péin den ppól móp, agur an ball bpipte de ag dpuidim leó—agur luċt a deiriġṫe ag obair ap a mile níceall—ná paiḃ aċ céad pcaḋ den cábla plán fágṫa—nob éigean gan a ṫuille de do pcaoileaḋ amaċ.

D'fág pan pcpur uaċḃápaċ ap an gcábla—pcpur go paiḃ ag méadú aip i gcómnuiḋe; an bpeadpaḋ an cábla an pcpur pan do peapam gan bpipeaḋ? Do peapóċaḋ pé cúpla nóimeat eile—cúpla nóimeat eile agur annpan—! Ap ṡómapaiġe an tpaoġail, do bí an deiriú déanta pap a paiḃ an cúpla nóimeat pan iptig. Do pcaoileaḋ cun puiḃail an cábla go plán páḃálta. Aċ cé'n mairt é: ni paiḃ na cómaptaí ag teaċt ón luing eile—ce'n mairt póiḃ cábla map̃ḋ a beit á pcaoileaḋ amaċ aca?

De ċeip na huaipe gan aon tpúil aca leip, do ṫáinig na cómaptaí aníp. agur do bí áṫap 'p compónd ap cpoiḋe gaċ n-aon agur do puapċap amaċ gan moill nár ap an gcábla do bí an luċt in aon ċop, aċ ap na haibleaċáin do bí ap bópo an "Niagara"!

Ni paiḃ aċ tpí lá ó pcap an dá luing le n-a ċéile i lár na haigéine, nuair a ḃain an aimpeap gpeim gpána eile

árta 'na gcuid oibre. Tráthnóna an cháthaim; an t-aonú lá tríocad de mí an Iúil, do ghléasc an gála ó rna gréasaibh gur ionntuig rí an fairrge 'na timpeall gléibe.

Dob éigean beirt fear a chur i mbun notaí an gléasra bí ag reasonead an cábla amach d'fonn friotailt orta nuair a tearmuigead, d'réir mar bíod deire na tuinge ag árnú 'r ag irlú ag na tonnta, ar eagla go bhréasfead an cábla leir an trum a beiread air.

I gcompairíd leir an tuing a bí á reasonead amach, agus leir na tonnta fiochmara mar a raib ré dá rogad síos 'na measc, ní raib sa cábla ach mar béad snáidín fróil. Ní raib aon t-úil go reagócad ré go maidin. Níor coimhigead néall an oidhche rin; d'fan cáč 'na noúireacht agus cluair le héirteacht orta—gač duine ag feicheamh leir an nglór a chuiread díombáid ir dótár an domain ar a gcroidhe—glór an gunna d'fógróčad go raib deire le dóčar—go raib an cábla réabta!

Ač b'é leónú Dé é nár gád don gunna ran labairt—do fearaim an cábla rián gan máchail, agus do geal an lá.

Ač ní raib deire le heačtrai contabairte fór! Dá lá čar éir na troime, agus leač na rige ó lár na haigéine go córta na hÉireann cuirte di ag an "Agamemnon," do connacadar čúča long trí gcrann ar Ameirice. Bí rí ag déanamh caol díreač orta. Ní raib aon choinne aca ná go mbuailfead rí iad agus dá mbuailfead b'in deire go deo leir an gcábla. Do dein an long tionnlacan uričar do reasonead ar gunna mór; ač níor čug long na dtrí gcrann aon áird air.

Do reasoil an "Agamemnon" féin uričar, ač bí ré fuar aice.

Do labair gunna na tuinge tionnlacan arís ré dó, ač do lean an long choimhigeač uirri, agus a cuid reólta ar fad teann le gaoit.

"Atarruigtear an cúrra: go prap: dá čéim ar tuačal," d'órduig an captaen.

D'atarruig an "Agamemnon" a cúrra ré deirneap: ní raib de feanr aice ač ran. Bí an t-áid léi: cuaid rí rián, ač ba dóbair di; ní raib idir í agus an tubairt ač cúpla rlat rige!

Čáinig crid na tuinge Ameiricánaige ar deic čun a beit ag faire ar an "Agamemnon" féačaint cad a bí ar riubal

ann. agus i mar rin ag dreabad na dtonn cóir mall rigin le reimhe.

Nuair a tuigeadar an scéal, d'iarrgeadar a mbuidheachas dó nó dó trí ag déanamh comórtas dorna Sasanach, agus cuireadar trí luighe-gáir orra.

Do fheagair an "Agamemnon" an fáilte rin mar ba chuibe, ach má déin féin, bíonar ar deaghe-dhuile leir an amadán do chaitheamh a bí uirri.

Inr an deire chiar, trí lá 'na diaidh ran—an cúigmhadh lá de lughnasa le fáinne an tae—do connacadar roillre na talmhan as gluaiseanaigh—bí córta cathaighseach Oileáin Dainbhe le feiceint beagán milte uaca; ní raibh oireas fáilte roimh fadhaire na talmhan as maidneadh riamh 'r a bí an thaidean úd—agus mar bádh ar rin, ar dul ireabh i mBág an Daingin dóibh, fuaimeadar cómhartaí trid an sgáile ó'n "Magara" go raibh an taob eile den aigéin fhoirte flán acu féin—i dultu ireabh go dtí Bág na Trionóide i dTalamh an Oire.

D'i rin an céad teachtaireacht teileagraifa riamh theagmha na haigéine. D'eo amach leir na ficidi de bádh beaga lán de daoine as féachaint ar an "Agamemnon" agus ar an luing tionnlacan, an "Valorous," agus luighe ghoirde ar na daoine a bí iomrha.

Ach ní raibh an obair curtha i gcrích go fóill; níor mhór ceann an cábla do cur i dtalamh agus níorb aon dóigh é rin. Do bí trínre déanta ceana féin 'na chómhair, agus nuair do léigeadh ceann an cábla síor ann, do reaoileadh le láimh gunnaí móra a bain torainn ir mac-alla ar faillteacha 'r cumaseacha na gcnoc, á fógairt den traogal go raibh ceangal déanta idir an domhan thiar 'r an domhan thoir.

Le linn rin, do léig an "Magara" a ceann féin den cábla i dtalamh Americe cois imeallbhuinn Talamh an Oire.

Da mhór an comórtas a déineadh den "Magara"; ní raibh a leithéid de dhul thí éirle riamh ann ir do bí an lá úd.

Ní mhiste a rádh go raibh lúghgáir 'r rómhéad ar dhá thaob na haigéine ar feadh i bhfad—ir 'mó fleadh ir féadta a tionóladh i Sasana in onóir do chuid an "Agamemnon."

In Nua-Eabhrac agus i gcathaighaibh eile 'rna Státaibh Aontuighthe, do déin lá de'n oidhe leir na roillre iongantacha do leradh, do bí mórshiubhalta thid na phiobcanna agus na milte tórpí a n-iomcar as na fhoighte. cuig a baint ar na céadta cloch, mórdhúil an fhobail á fógairt den traogal inr

gáċ ṁíṡe ḋoḃ ionḟantaiṡe ná ċéile. Ní ḃaoṡal ḟo ṁaiḃ ḟonn ḟonóiḋe ná maḟaiḋ anoiṙ aṙ éiṁne ċall ná i ḃṡuṙ.

Do ḃṁonn Victoṁa, Banṁoḟan Saṙana, ceiḋeal ṁuiṙe aṙ Chaṁbeṙ Tiṙon Dṁiġhe, an té ḃí 'na ṗṁí-ṁineaiṫóiṁ aṙ an ḃṙeaṫaṙ ionḟantaċ aṙ ḟaḋ. D'é an ċéaḋ aiḋléiṙeóiṁ é ḟuṙ ḃṁonnaḋ an ceiḋeal ṗan ṁiaṁ aiṙ.

Bí ṙeaṁṁóinti ḋá ḟeṙaoḋṙcaoileaḋ i ṙéiṁéalaiḃ Saṙana aḟuṙ Ameṁiċe, maṙ ḟeall aṙ an éaċt—cóṁḃ ionḟanaḋ tóḟaiṁt cṙoiḋe ḋo ḃeiṫ aṙ cáċ. noṁ cléiṁ iṙ tuaiṫ? Do bí eaċtṙa **an ċéaḋ cábla teileaġṙaṁ** aṙ na heaċtṙaiḃ ḋoḃ ionḟantaiṡe ḋá ḋtáṁla ṁiaṁ i ṙeaṁ an ḋoṁain.

San ḃliaṁ 1858, noċt ḃliana iṙ ceiṫṙe ṁíḋ ó ṙoṁ, iṙ eaḋ ṙineaḋ an ċéaḋ cábla ṗan ṙén ḃṙaṁṁaiṡe móiṁ ionṁ Éiṁnn 'ṙ Ameṁiċe. Náċ móṙ maṙ ċuaiḋ an cábla ṗan aḟuṙ cáḃlaí eile ḋá leiṫéid ċun ṙoċaiṙ ḋo ḋaoiniḋ ó ṙoṁ. Ná níl ṡon teóṁa leiṙ an leaṙ a ḃaineaḋ aṙ i ġcṻṙṙaí tṙáċtála ionṁ ṫíoṁṫa iṙ móiṙ-ṫíoṁṫa an ḋoṁain—ṙeaḋ, aḟuṙ cé ṙéaṁṙaḋ ná ḟuiġ ṫuġ ṙé níoṙ ḟoiṁe ḋá ċéile na miliúin ḋe ḋeoṁaiḋṫe uaiṡneaċa aḟuṙ an ṁuiṁniṁ ḋ'ṙan 'na noiaiḋ 'na ḋtíṁín ṻṻṫċaiṙ.

Dá ḃṙí ṙin, ṙé an ṁḋ iṙ cóiṁ ṻṻinn-ne a ḋéanaṁ móiu. aċ áṙ molaḋ ḋo ċuṙ ḟo ṻṻṫṙaċtaċ ḟo ḋtí pluaṡ na maṙḃ, ḋoṙ na ṗiṙ cṙoḋa eiṙte ḋo ċeanḟaiṫ an ṙean ḋoṁan aḟuṙ an ḋoṁan nua le ċéile, an ḟaḋ tá ḋe luṡṡaṙa ṙan mḋiaṁ 1858, an tá ḋo cuiṁeaḋ i ġcṙiċ eaċtṙa an ċéaḋ cábla teileaġṙaṁ.

muiris ó súilleabáin.

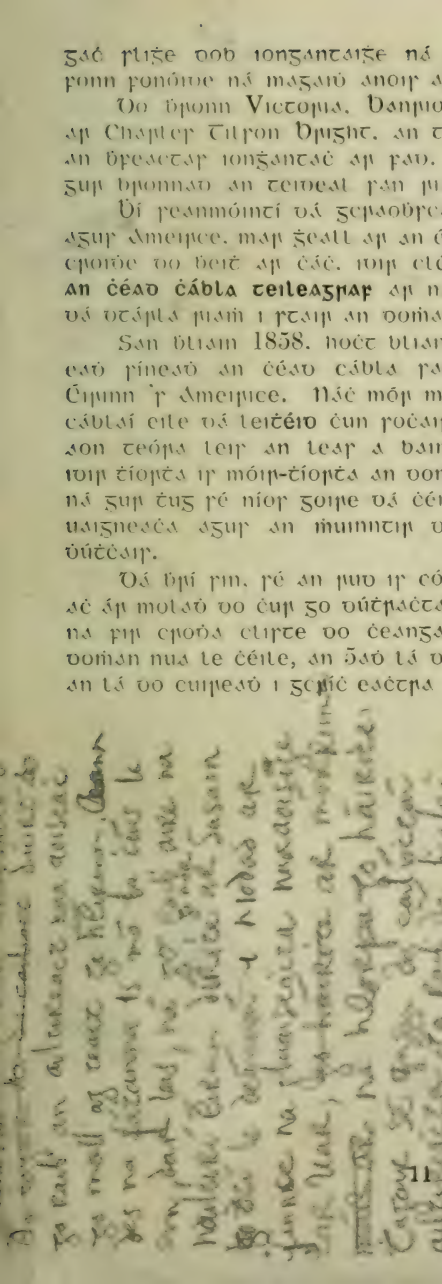

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
17 DEC 1974

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 29 08 13 004 4